

ОФІЦІЙНИЙ ВІДДІЛ

ЗВІТ ПРЕЗИДІЇ АЕН УКРАЇНИ НА ЩОРІЧНИХ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРАХ 16-17 травня 2014 р.

Шановні колеги!

Дозвольте почати з деяких сумних речей.

Вже понад два з половиною роки з нами немає нашого першого Президента – академіка Миколи Григоровича Чумаченка! На виконання постанови щодо вшанування його пам'яті коротко нагадаю стан справ на сьогодні. На будинку Інституту економіки промисловості НАН України встановлено пам'ятну дошку, направлено подання Донецькій міській раді та міському голові про присвоєння одній з вулиць міста імені академіка Чумаченка, затверджено положення та розпочато нагородження медаллю імені першого Президента АЕН України «За значний внесок в економічну науку», в Тернополі проведена чергова Всеукраїнська науково – практична конференція присвячена М.Г.Чумаченку, в Інституті економіки промисловості підготовлено до друку черговий збірник наукових праць «Другі Чумаченківські читання», який вже став щорічним у відділенні нашого інституту, яким керував М.Г.Чумаченко. Якщо я щось пропустив, в ході зібрання Ви матимете змогу додати до цього переліку свої думки.

Також протягом періоду, який минув з дати минулих наших зборів пішли з життя видатні українські економісти, академіки нашої Академії – Науменко Сергій Васильович, Виноградський Микола Данилович, Куличенко Валентин Арсентійович, Галуза Станіслав Григорович, Волинський Григорій Семенович.

Вони внесли свій вагомий внесок у дослідження різних аспектів економічної думки. Прошу вшанувати їх пам'ять хвилиною мовчання.

Але життя не зупиняється, час плине. Ми можемо чесно пишатися тим, що на протязі всього цього часу ми не були осторонь, а завжди намагалися надати посильну допомогу керівництву країни та її регіонів. Не був виключенням і минулий рік.

Протягом звітнього періоду Президією нашої академії, дев'ятьма відділеннями та шістьма регіональними центрами, членами академії проведено значну роботу, спрямовану на підготовку пропозицій з метою виведення економіки країни з кризи та реалізації курсу реформ спрямованого на модернізацію сучасного суспільства. Частковим результатом є видання отриманого Вами тому нашої колективної монографії «Перший етап модернізації економіки України: досвід та проблеми», який видано нами відповідно до Постанови наших минулорічних зборів у Запоріжжі спільно з Класичним приватним університетом. Користуйтеся нагодою, хоча ще раз щиро подякувати члена нашої академії ректора цього вишу Огаренка Віктора Миколайовича та керівника Запорізького осередку нашої академії Семенова Григорія Антоновича за допомогу у підготовці та виданні цієї монографії, яка посяде одне з чільних місць серед друкованих праць нашої академії.

Члени нашої Академії активно працювали над науковою розробкою та практичним втіленням у життя заходів та програм реформування економіки, брали участь у науковому супроводженні соціально-економічних перетворень, дослідженні проблем про-

гнозування та стратегічного планування розвитку вітчизняної економіки, ліквідації її структурних диспропорцій, розвитку людського потенціалу, а також наукове обґрунтування вирішення проблем економічної інтеграції, в контексті викликів світової рецесії та очікувань другої хвилі світової економічної кризи, визначення пріоритетних напрямів модернізації суспільства, економічної і соціальної політики в загальнодержавному та регіональному вимірах.

Минулий, 2013 р., був для України періодом спроб налагодити діяльність інститутів влади в напрямі стимулювання ділової активності, забезпечення виходу з кризи та досягнення запланованих темпів зростання економіки, запровадження ряду інвестиційних проектів з метою залучення інвестицій, здійснення реальних кроків в напрямі завершення намічених реформ та вдосконалення системи соціальних стандартів і допомоги малозабезпеченим верствам населення, подолання негативної практики корупції та монополізму, поліпшення стану соціальної підтримки з боку держави численного прошарку громадян, що живуть за межею бідності.

Але зимові події у Києві та «російська весна» у Криму і на Донбасі перевернули все шкереберть. Після цих подій Міжнародний валютний фонд (МВФ) прогнозує зниження реального ВВП в Україні. "У нинішній складній обстановці реальний ВВП, як очікується, скоротиться на 5% в 2014 році на тлі слабого інвестора і низької довіри споживача. Інфляція, за прогнозами, носитиме тимчасовий стрибок у відповідь на зниження обмінного курсу, а також підвищення тарифів на газ і опалювання, досягнувши 16% до кінця 2014 року", - відзначається в документі. Втім, в середньостроковій перспективі (до 2016 року) на думку цих експертів, українська економіка поступово буде рости. Про це говориться в документі, обнародованому Фондом після засідання виконавчої ради МВФ наприкінці квітня цього року. Одночасно дефіцит поточного рахунку "повинен впасти приблизно до 4,5% ВВП", а валові міжнародні резерви "за рахунок поповнень міжнародної допомоги" стабілізуються на рівні близько 2,5 місяців покриття імпорту.

"Девальвація валюти і державні запозичення (щоб допомогти фінансувати все ще глибокий дефіцит державного бюджету), як очікується, збільшать державний борг до 57% від ВВП і зовнішній боргу до рівня трохи нижче 100% від ВВП", - прогнозують у Фонді. В той же час відзначається, що "економічні перспективи України покращують в середньостроковій перспективі". Реальне зростання ВВП, як очікується, відновиться до 2% в 2015 році, піднявшись до 4-4,5% в середньостроковій перспективі. Рівень безробіття, за прогнозами МВФ, поступово знижуватиметься з 8,5% в 2014 році до 7,5% в 2016 році. Спираючись на відновлення конкурентоспроможності, експорт, за прогнозами, виросте більш ніж на 6% в рік впродовж 2015-2016 років. До кінця 2016 року інфляція впаде до приблизно 6% і НБУ зможе збільшити свої міжнародні резерви для покриття майже 4 місяців імпорту. Нагадаємо, що 30.04.2014 рада МВФ затвердила програму stand - by для України на

\$17, 01 млрд. на два роки з негайним наданням \$3, 19 млрд.

Загалом реальний стан справ підтверджує подальше сповзання країни в рецесію, поглиблення відворювальних диспропорцій в економіці, погіршення стану державних фінансів та зростання корупційної і рейдерської активності в усіх сферах господарювання і суспільного життя. Ситуація ускладнюється деструктивними діями «критиків влади» та поширенням негативних настроїв, що стримують розвиток як держави, так і особистості. Необхідно формувати суспільну думку про те, що подолання кризових явищ та відновлення позитивної динаміки розвитку досягатиметься лише спільними зусиллями держави і суспільства, з урахуванням глобальних викликів, оскільки, на жаль, економічна криза у світі ще не подолана.

Наприклад, у МВФ підкреслюють, що врожай і відносно стабільний показник внутрішнього споживання дещо пом'якшили процеси рецесії в Україні в четвертому кварталі 2013 року, але на початку 2014 року внутрішньополітична нестабільність і анексія Криму Росією вже несприятливо вплинули на економіку України і продовжують чинити згубну дію на інвестиції і споживання. У свою чергу, Світовий банк спрогнозував спад економіки України в 2014 році на 3%, інфляцію в 2014 р. на рівні 15%, а у 2015 р. — на рівні 10,5%. Дефіцит поточного рахунку платіжного балансу прогнозується на рівні 6,5% ВВП в 2014 році і 4,3% в 2015 році. Дефіцит держбюджету з урахуванням ПДВ-облігацій — на рівні 4,8% ВВП в 2014 році і 3,3% в 2015 році. Валовий зовнішній борг, за прогнозами банку, досягне 86,1% ВВП в 2014 році, 88,5% в 2015 році.

Не відстає в песимізмі і Кабмін, який також погіршив макропрогнози на 2014 рік. Зокрема, номінальний ВВП зменшений із спочатку прогнозованого показника в 1,65 трлн. грн до 1,57 трлн. грн. Показник інфляції закріплений на рівні 8,5%, а грудень до грудня — 12%, хоча і це здається надмірно оптимістичним. Прогноз прибутку підприємств скорочений до 253,2 млрд грн з 302,1 млрд грн. Прогноз розмірів фонду оплати праці за підсумками року понижений до 459,8 млрд грн з 511,6 млрд грн, а показник середньої зарплати — до 3379 з 3575 грн. Рівень безробіття за оцінками Кабміну складе 8,2% за методологією Міжнародної організації праці при первинному прогнозі 7,1%, що також представляється занадто оптимістичним. Також зменшений прогнозний показник експорту і імпорту. Зокрема, прогноз експорту за підсумками року понижений до 82,7 млрд дол. зі 104,7 млрд дол., імпорту — до 95,3 млрд дол з 119,3 млрд дол.

До цього слід додати, що втрати від розриву торговельно-економічних зв'язків з Росією можуть скласти до \$7 млрд в рік. При цьому йдеться про високо-технологічний експорт, втрата якого не може бути компенсована зниженням мит на експорт в Євросоюз, куди Україна поставляє переважно сировину, напівфабрикати і інші товари з низькою доданою вартістю. У цих умовах заходи, спрямовані, як стверджують в Кабміні, на «подолання катастрофи», а по суті, на отримання за всяку ціну кредиту МВФ, ще більше знекровлять економіку, поставлять громадян на грань або навіть за грань виживання. Національна валюта вже знецінена на 50%, що привело до сплеску цін. Зростання тарифів ЖКГ, суворе економія витрат у бюджетній сфері і сфері соціальних виплат добувають споживання, за рахунок якого економіка якось трималася останніми роками.

Пересічних громадян у черговий раз примушують заплатити за розкрадену країну. Уряд демонстративно ігнорує той факт, що обсяги виведених

олігархами за рубіж з України капіталів тільки за останні роки оцінюються в \$100 млрд, і влада нічого не робить для їх повернення. Кабмін героїчно бореться за балансування бюджету на 2014 рік в сумі трохи більше 70 млрд грн, коли, за даними Федерації працеводців, тільки на держзакупівлях розкрадається до 160 млрд грн, а в «податкових ямах», як стверджує нове керівництво податкової служби, втрачається 80 млрд грн щорічно.

Серед комплексу економічних, політичних, соціальних та інших причин, які обумовили нездатність вітчизняної економіки гідно протистояти викликам нинішньої, та мабуть і наступних криз, без яких саме існування ринкової економіки є неможливим, однією із визначальних, є саме невідповідність якості технологічного розвитку України останніх років сучасним світовим тенденціям. Загальна відсталість технологічної бази національної економічної системи та слабкість механізмів її інноваційного оновлення — все це значно посилює та буде і у подальшому посилювати негативний вплив кризових ситуацій у світі на ситуацію в Україні та ускладнювати процеси подолання їх негативних наслідків. Проте нинішня ситуація в економіці України є свідченням того, що дана проблема і надалі залишатиметься однією серед найбільш актуальних.

Технологічна різноукладність вітчизняної економіки, наявність різних техно-економічних секторів, ринкових і галузевих сегментів — це особливість перехідного етапу її розвитку у технологічному і структурному вимірах.

В той же час поточний стан речей не може не хвилювати будь кого з нас, як фахових економістів. З одного боку декларуються завдання якомога швидше наблизитися до найбільш розвинутих країн світу, а з іншого — у найбільш відомих світових рейтингах позиції України не покращуються, а часом навіть і погіршуються. Хоча є і виключення з цієї негативної тенденції.

Наприклад за останній рік наша країна піднялася на три рядки в глобальному рейтингу глобалізації і розташувалася на 44-м місці серед 191 держави. Про це свідчать дані звіту «KOF Index of Globalization 2014», підготовленого швейцарським науководослідним інститутом KOF Swiss Economic Institute. Хоча інформацією для експертного аналізу і послужили дані за 2011 р. цілого ряду впливових міжнародних організацій, таких як Всесвітній банк, Міжнародний валютний фонд, ЮНЕСКО і інші, але метою дослідження було оцінити рівень залученості країн світу в глобальні процеси. Головним результатом роботи співробітників швейцарського інституту став індекс глобалізації (KOF Index of Globalization), завдяки якому щороку публікується оновлений світовий рейтинг рівня глобалізації. Підсумкове значення індексу, яке коливається від 0 до 100 балів, формується шляхом оцінки 24 показників, об'єднаних в три компоненти: глобалізація в економічній, соціальній і політичній сферах. Чим вище значення індексу держави, тим більше вона залучена у світові процеси. Згідно з даними звіту, світова першість з рівня глобалізації належить Ірландії. Підсумкове значення її індексу склало 92,17 бали, завдяки чому ця країна по-сунула на другу позицію переможця торішнього рейтингу — Бельгію (91,61). Лідируючу трійку, як і рік тому, замкнули Нідерланди (91,33). Самою глобалізованою державою в Азії визнаний Сінгапур (88,63), який, зайнявши 5-й рядок, виявився єдиним неєвропейським представником в першій десятці рейтингу. Канада (85,63) значно випередила США (74,94) в спорі за звання найбільш залученої в глобальні процеси північноамериканської держави (12-е місце про-

ти 32-го). Австралія(82,93), що окупувала 19-й рядок, виявилася кращою серед країн Океанії. Державою з найвищим рівнем глобалізації на Близькому Сході визнані ОАЕ (76,02), що замкнули тридцятку кращих світового списку. Першість серед латиноамериканських країн дісталася Чилі (72,41), що зайняла 37-е місце всесвітнього рейтингу. А острівний Маврикій (65,71), що розташувався на 54-й сходинці, став регіональним лідером в Африці. В той же час на Кірибаті (26,20), Соломонові острови (25,43) і Сомалі (24,03), за оцінками експертів, глобалізація мала найменший вплив, що і виправило це тріо загалом на дно світового рейтингу.

Поточне значення українського індексу глобалізації цього року досягло історичного максимуму і склало 68,85 бали, що дозволило нашій державі розташуватися в рейтингу між Йорданією (69,46) і Ісландією (68,66), а також випередити відразу трьох географічних сусідів — Росію (65,42), Молдову (64,12) і Білорусь (59,85). Найбільш схильною до глобалізації виявилася політична сфера (86,05) України, а найменш — соціальна (60,06). Зростання цього року значення вітчизняного індексу (+1,07 бали) багато в чому стало можливим завдяки істотному прогресу в питаннях інформаційних потоків і культурної схожості.

Загалом ситуація, що складається у світі така, що за підрахунками Financial Times, майже мільярд чоловік у світі, що розвивається, ризикують випасти з лав середнього класу, що зароджується. За останні 30 років вражаючій кількості людей вдалося здолати межу бідності, але тепер виникають сумніви, чи вдасться їм не скотитися назад. Зростаюча нерівність і уповільнення темпів зростання світової економіки можуть спричинити серйозні наслідки для бізнесу, активно інвестувавшого в ринки, що розвиваються. Одне з найважливіших питань, яким задаються уряди, — як уповільнення розвитку позначиться на формуванні середнього класу в Китаї і Індії, адже багато хто вважає ці країни двигунами світової економіки в XXI столітті.

МВФ у квітні 2014 р. попередив, що світ можуть чекати роки повільного зростання, а економісти Світового банку застерегли, що зростання економік, що розвиваються, ймовірно, буде в середньому на 2-2,5% нижче, ніж до світової фінансової кризи 2008 р. Азіатський банк розвитку відносить до нового середнього класу людей, що здолали межу бідності у \$2 в день, з поправкою на купівельну спроможність. Інші економісти віддають перевагу більш високій планці в \$10 в день. Але проведене Financial Times дослідження даних Світового банку про розподіл доходів в 122 країнах, що розвиваються, починаючи з 1970-х, чітко показало, що велика частина мільйонів людей, що здолали межу бідності в останні декілька десятиріч років, знаходяться в, як її вдало назвали, крихкій середині між цими двома показниками. У 2010 р. — свіжіших даних немає — в країнах, що розвиваються, більше 2,8 млрд людей, тобто 40% населення планети, витрачали на життя від \$2 до \$10 в день. Крихка середина — це найбільша група по рівню доходів у світі. Більше того, витрати значної частини цієї групи лише у небагатьох перевищують \$2 в день. Згідно з підрахунками Financial Times, в 2010 р. в країнах, що розвиваються, 952 млн чоловік заробляли від \$2 до \$3 в день. Чисельність цієї уразливої категорії населення росте швидше, ніж який-небудь інший. Міжнародна організація праці заявила, що вже бачить наслідки повільного зростання в економіках, що розвиваються, — кількість працюючих людей, які знаходяться в крайній убогості, в 2013 р. зменшилася всього на

2,7%. Це один з найнижчих показників за останні десятиріччя.

Головний економіст Всесвітнього банку Каушик Басу попередив у своєму інтерв'ю, що багато хто з тих, хто здолав рису бідності останніми роками, все ще «дуже уразливий» і можуть скотитися назад. За його словами, існують також загрози світовій економіці, включаючи небезпеку ще істотнішого уповільнення зростання в Китаї. Навіть якщо цей ризик не матеріалізується, додав Басу, нинішнього рівня розвитку може бути недостатньо, щоб повернутися до темпів подолання бідності останніх декількох десятиріч років.

Відсутність чітких, прозорих, реалістичних планів і дій уряду з реформування економіки, а також складнощі з виконанням умов МВФ, безумовно, негативно вплинули на очікування бізнесу. Спроби уряду покращити бізнес-клімат, щоб надати поштовх розвитку малого і середнього бізнесу, не були вдалими, особливо з прийняттям Податкового та Митного кодексів. Інші підготовлені законодавчі ініціативи врешті не були схвалені парламентом країни.

Щодо внеску нашої академії, то приємно згадати, що дві останні колективні монографії «Глобальна економічна криза 2008-2010 років: світовий досвід та шляхи подолання в Україні» та «Структурні реформи економіки: світовий досвід, інститути, стратегії для України», які завдяки зусиллям Президії нашої Академії (а останню - разом із керівництвом Тернопільського національного економічного університету, за що їм ще раз наша велика подяка), а також творчий насназі членів нашої Академії вдалося свого часу надіслати вищим керівним органам держави та головним бібліотекам країни. Також приємно відзначити, що ці книжки стали переможницями регіонального конкурсу «Книга Донбасу – 2010 та 2011» в номінації «Економіка», що зайвий раз посприяло підтримці позитивного іміджу нашої академії. Хочу сподіватися, що і презентована сьогодні монографія «Перший етап модернізації економіки України: досвід та проблеми» посяде своє належне місце, не тільки на полицях бібліотек, переліках наукових праць авторів, але й стане затребуваною в Інтернеті, та у посиланнях на неї як на джерело.

На жаль, Україна, внаслідок застарілої структури економіки, опинилась серед країн, які найбільше потерпають від світової кризи, тому сподіватись на швидкий вихід на передкризові рубежі та структурні трансформації економіки не доводиться. Це дало підставу Відділенню економіки НАН України, Донецькому регіональному центру Академії економічних наук України та Інституту економіки промисловості НАН України виступити з ініціативою започаткування такої форми обговорення нагальних проблем сучасної реструктуризації промисловості, як проведення Академічних слухань. Вони можуть стати як дискусійним майданчиком, так і інструментом вироблення компромісних рішень: експертна академічна спільнота не заангажована ані бізнесом, ані владою, вона поки що здатна бути об'єктивною, мудрою, спроможною до вирішення складних завдань.

У 2013 р. такі слухання відбулися в Інституті економіки промисловості НАН України з питань розвитку вугільної та металургійної промисловості та соціальних проблем розвитку цих галузей в Україні. Зараз є плани організувати і цього року подібні заходи спільно з нашим Запорізьким місцевим відділенням на базі Класичного приватного університету з питань машинобудування або енергетики.

Дозвольте висловити сподівання на те, що і у подальшому ми будемо мати і ініціативу і підтримку ана-

логічних заходів членами нашої академії, які також будуть брати в них активну участь.

Зараз як ніколи Україні насаперед потрібні дії, спрямовані на стабілізацію державних фінансів, оздоровлення банківської системи, спрощення системи регулювання і стимулювання конкуренції. Не вживши цих заходів, Україна буде програвати у гострій конкурентній боротьбі країнам, що винесуть потрібні уроки після кризи. Наявність подібних розривів та необхідність їх ліквідації і ставить на порядок денний перед членами нашої академії низку завдань з нагального реформування напрямків наших досліджень з метою підготовки відповідних рекомендацій для всіх рівнів державного керівництва. З іншого боку – це також і своєрідний «момент істини», який дає нам нагоду визначитися, який свій доробок ми, як еліта економічної думки країни, можемо запропонувати народу, країні та владі у найближчій та більш віддаленій перспективі. Деякі з цих питань знайшли своє відображення в розданій Вам сьогодні монографії, за що велика подяка нашим минулорічним запорізьким організаторам зборів.

Користуючись нагодою також хочу ще раз нагадати що у 2015 році до 90-ї річниці з дня народження Миколи Григоровича Чумаченка ми плануємо видати монографію «Академік М.Г. Чумаченко у споминах і роздумах сучасників». Орієнтовний план цієї книги ви отримали при реєстрації разом з проектом Постанови наших зборів. Тому ще раз прошу й закликую всіх у кого є що запропонувати Президії АЕН України, як колективному упоряднику, цієї книги не затягувати з передачею матеріалів. Прохання надати матеріали по можливості до 31 грудня, кінцевої термін – 1 березня. Прохання подавати відскановані матеріали і тексти у електронній та роздрукованій формах на адресу Президії.

А зараз дозвольте мені коротко зупинитися на основних результатах, які отримали протягом звітного періоду члени нашої академії, оскільки більш детально, я вважаю, вони будуть висвітлені у звітах керівників регіональних центрів та місцевих відділень.

У Північному центрі нашої академії під керівництвом віце-президента нашої академії **Валерія Михайловича Гейця** обґрунтовано взаємозв'язки ключових макроекономічних балансів (дисбалансів) за макроекономічними розрахунками, виходячи із умов та ризиків розвитку макроекономічної ситуації, на базі теорії і моделей ендеогенного зростання. Розроблено оновлені моделі макроекономічних балансів (ВВП, Бюджет, Грошовий огляд, Платіжний баланс) за основними секторами економіки та виконано сценарні оцінки наслідків впливу можливих небезпечних макроекономічних дисбалансів на розвиток економічної ситуації в Україні на період до 2015 (2020) р.

Запропонований академіком нашої академії та членом-кореспондентом НАН України **Анатолієм Івановичем Даниленком** перехід від галузевої моделі управління економікою до державного регулювання економічного розвитку України на основі національних пріоритетів (замість галузевого управління) *має такі переваги*: 1) створюються умови для забезпечення реальної участі держави у залученні підприємств до вирішення найактуальніших національних проблем, незалежно від форм їх власності. При цьому державне регулювання їх діяльності здійснюється виключно економічними методами (заявляння стимулів для досягнення ними цілей, пов'язаних з національними пріоритетами); 2) підприємства, не задіяні у реалізації пріоритетних проектів, здійснюють господарську діяльність згідно з власними планами роз-

витку, відповідно до чинного законодавства і реальних ринкових умов, без державної цільової підтримки; 3) забезпечується концентрація обмежених ресурсів держави на реалізації національних пріоритетів, що у кінцевому підсумку визначатиме рейтинг України у світі щодо стану її економіки та рівня життя населення; 4) підвищується рівень фінансової стабільності економіки за рахунок більш тісної ув'язки наявних фінансових ресурсів держави та банківської системи з вирішенням проблем розвитку реального сектору, що зменшить ризики виникнення кризових явищ на фінансових ринках у результаті створення «бульбашок».

Академік нашої академії **Захарій Степанович Варналій** завершував тему “Розвиток державних фінансів України в умовах глобалізації”, що виконувалась у відділі державних фінансів Інституту економіки та прогнозування НАН України, зокрема розділу “Податкові ризики формування доходної частини бюджету”. Наукова новизна одержаних ним результатів полягає у наступному:

1) доведено, що для підвищення ефективності стимулювання підприємницької діяльності необхідно по-перше, зменшити загальний податковий тягар, по-друге, спростити адміністрування податків, по-третє, держава повинна забезпечити проведення реінвестування у розширення чи удосконалення виробництва, коштів отриманих підприємством у результаті дії податкових пільг. Це забезпечить повернення довіри до податкової системи країни з боку платників податків, та дасть змогу більш ефективно застосовувати систему податкових пільг в подальшому. Запропоновано закріпити положення про обов'язковість проведення підприємствами реінвестування пільгових коштів у Податковому Кодексі України;

2) обґрунтовано, що головними напрямками забезпечення податкового стимулювання підприємницької діяльності в кризовий період повинні бути: розширення сектору малого бізнесу шляхом забезпечення його пільгового оподаткування, що дасть змогу, з одного боку, забезпечити зайнятість значної частини населення, а з другого – значною мірою прискорити процеси розвитку національної економіки; оптимізація співвідношення між фінансовими ресурсами, мобілізованих до бюджетів різних рівнів у вигляді податків, зборів та інших загальнообов'язкових платежів, і грошовими засобами, що залишаються в розпорядженні фізичних та юридичних осіб; зміна співвідношення між податками, які сплачуються населенням і підприємницькими структурами, за рахунок істотного збільшення доходів фізичних осіб; посилення ролі прямих податків і, зокрема, податку на прибуток, податку на власність, податку на використання ресурсів і скорочення непрямих податків, передусім універсальних акцизів; збільшення податкової бази зі значної кількості прямих податків, використання обґрунтованих податкових ставок залежно від виду діяльності та отриманих доходів; підвищення ролі місцевих податків і на цій основі збільшення фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування тощо;

3) доведено, що введення податкових канікул для всіх суб'єктів малого підприємництва в Україні не буде достатньо ефективним заходом, оскільки дані суб'єкти господарювання вже знаходяться на спеціальному режимі оподаткування, а отже певні стимули вже створені. Аргументовано, що податкові канікули матимуть короткостроковий ефект, оскільки інфраструктура для розвитку реального малого бізнесу (маються на увазі малі виробничі підприємства з інноваційним потенціалом) не сформована;

4) запропоновано впроваджувати режим податкових канікул для малих підприємств України в тих сферах діяльності, де рентабельність знаходиться на низькому рівні (передусім це реальне виробництво). Доведено, що введення податкових канікул для підприємств сфери торгівлі буде неефективним;

5) дістали подальшого розвитку методичні підходи щодо віднесення до методів податкового стимулювання, які необхідно використовувати в Україні для пришвидшення темпів розвитку підприємництва, попередньо закріпивши їх у податковому законодавстві: диференціацію податкових ставок та відтермінування сплати податків, віднесення на затрати виробництва витрат, пов'язаних з науково-дослідними та експериментально-конструкторськими роботами, використання пришвидшеної амортизації та інвестиційного кредиту, спрощення загальної системи оподаткування та створення вільних економічних зон;

6) удосконалено висновок, що основним недоліком існуючої на сьогоднішній день податкової системи, що значено перешкоджає розвитку підприємницької діяльності, є високий рівень непрямих податків. Відповідно з метою сприяння податковому стимулюванню підприємницької діяльності загальний рівень непрямих податків у структурі податкових надходжень в Україні необхідно знизити до рівня не більше 30%;

7) дістали подальшого розвитку наукові підходи щодо забезпечення розвитку підприємницького сектору в Україні використовуючи процес створення альтернативних виробництв на малих та середніх підприємствах, що повинен стимулюватися податковою політикою у формі зменшення податкових ставок та збільшення неоподаткованого мінімуму. Доведено, що в нинішніх кризових умовах коли економічна ситуація на підприємствах є нестабільною податкове стимулювання має бути зосереджене на забезпеченні зниження податкового тиску, що дозволить збільшити обсяги виробництва, підняти заробітну плату робітникам, чи знизити ціну товару. Все це забезпечить вихід вітчизняних підприємств з депресивного стану та сприятиме розвитку національної економіки. Для стимулювання підприємницької діяльності в Україні також пропонується знижувати митні ставки, що сприятиме покращенню конкурентоспроможності вітчизняних товарів на світовому ринку, застосувати та законодавчо закріпити в Україні так званого адресного стимулювання пріоритетних галузей економічного діяльності та регіонів;

Під керівництвом академіка нашої академії та члена-кореспондента Національної академії наук України **Ігоря Германовича Манцура** виконано тему «Розроблення довгострокової стратегії регіонального розвитку» в межах якої: 1) розроблено науково обґрунтований концептуальний підхід для формування регіональної політики України з урахуванням сучасних викликів та визначення стратегічного бачення, мети і цілей регіонального розвитку; 2) сформовано науково обґрунтовану систему оцінювання рівня досягнення поставлених стратегічних завдань відповідно до індикаторів визначених на підставі розрахунку основних прогностичних показників (макроекономічних, за видами економічної діяльності та адміністративно-територіальних одиниць) на період до 2020 року за цільовим, оптимістичним та песимістичним сценаріями; 3) розроблено механізми, етапи, інструменти фінансового забезпечення та визначено очікувані результати реалізації Державної стратегії регіонального розвитку до 2020 року; 4) здійснено наукове супроводження та інформаційне забезпечення Мінекономрозвитку для роботи з регіонами щодо узгодження цілей, пріоритетів та основних завдань Державної

стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року з метою її узгодження з регіональними стратегіями розвитку; 5) підготовлено проект Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року з метою удосконалення системи управління регіональним розвитком. Він постійно здійснює контакти із закордонними науково-дослідними інститутами, дослідницькими центрами, представниками науки, державного управління та бізнесу інших країн, зокрема Швейцарії, Італії та Світового Банку.

Академіки нашої академії **Кір'ян Тетяна Михайлівна** та **Шаповал Микола Сергійович** у 2013 році приймали участь у розробці: обґрунтування стратегії розвитку системи створення робочих місць для економічно активного населення та розвитку професійної освіти і навчання для забезпечення якості робочої сили; проекту Концепції соціального розвитку України на 2013-2023 роки; пропозицій до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»; змін до Закону України «Про прожитковий мінімум» та Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», які спрямовані на забезпечення гідного рівня життя населення та на відповідність європейським та міжнародним вимогам; пропозицій та зауважень до проекту Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року щодо вдосконалення регіональної соціальної політики.

Академік нашої академії **Віктор Васильович Солдатенко** як віце-президент Товариства «Україна-Болгарія» прийняв участь у декількох науково-практичних конференціях з питань розвитку культурних, наукових та економічних стосунків між народами Болгарії та України.

Академіками нашої академії **Олександром Миколайовичем Алимовим** та **Вікторією Володимирівною Микитенко** розроблено методичні підходи до оцінювання масштабів розвиненості потенціалу сталого розвитку, отримали подальший розвиток категоріальне поле теорії економіки та управління національним господарством за рахунок розбудови вихідних положень і понятійно-категоріального апарату теорії оцінювання потенціалу сталого розвитку держави.

Під керівництвом академіка нашої академії та члена-кореспондента НАН України **Валерія Івановича Мунтіяна** запропоновано сценарні оцінки економічної інтеграції України в сучасних умовах, а також перспективні напрями розвитку військово-технічного співробітництва та економіки оборонної сфери держави.

Академіком нашої академії **Юрієм Вікторовичем Гончаровим** минулого року: 1) сформована система показників та факторів оцінки впливу на витрати підприємств, як основи проведення управлінських та дослідницьких робіт в сфері управління витратами; 2) запропонована методика порівняльного аналізу систем показників (факторів) витрат на виробництво продукції, що забезпечує адаптацію підходів до вимог конкретного середовища; 3) побудовані системи аналітичних і прогностичних моделей процесу формування витрат з урахуванням специфіки виробничих процесів та ринку продукції легкої промисловості як основа формування управлінських структур та обґрунтування управлінських рішень; 4) на основі системного підходу визначені концептуальні основи управління витратами, визначені сучасні методи калькулювання собівартості та управління витратами продукції як основного інструменту системи управління витратами; 5) запропонована модель оптимізації систем управління витратами в рамках інноваційної стратегії підприємства шляхом застосування креатив-

них технологій; б) розроблена система формування конкурентного статусу на основі мінімізації витрат підприємств легкої промисловості.

Узагальнюючі основні результати наукових досліджень, отримані членами **секції економістів-аграрників нашої академії** слід зазначити, що у сучасних соціально-економічних умовах аграрне виробництво відіграє помітну роль в економіці держави, створюючи до 10% валової доданої вартості та забезпечуючи близько 25% експорту країни за рахунок агропромислової продукції. Сільське господарство останнім часом демонструє стійке зростання. Після деякого спаду обсягів виробництва порівняно з рекордним роком галузь відновила позитивну динаміку і за підсумками 2013 року збільшила виробництво порівняно з 2012 роком майже на 14%. Причому сільське господарство стало єдиною серед виробничих галузей економіки, де забезпечено приріст обсягів виробництва. Важливим чинником стабільного розвитку агропромислового виробництва є високий рівень наукового супроводу його галузей, що забезпечують науковці України. При цьому істотну роль відіграє економічна складова аграрної науки. Нею проводяться дослідження за найактуальнішими проблемами розвитку сектору: розбудови інституціонального забезпечення розвитку підприємництва й кооперації, трансформації земельних відносин, забезпечення розвитку сільських громад і територій та ін. Наукові напрацювання вчених економістів – аграрників знаходять відображення в розробках, рекомендаціях для сільгосптоваровиробників й органів державної влади, змінах і доповненнях до нормативно-правових актів, що забезпечують формування стійкої конкурентоспроможної структури вітчизняного агропромислового виробництва.

Протягом звітної періоду академік нашої академії **Іван Іванович Кукурудза** продовжував дослідження за темою «Соціально-економічні наслідки ринкових перетворень у постсоціалістичних країнах». При дослідженні наслідків роздержавлення та приватизації ним було встановлено, що: радикально - лібералістське реформування відносин власності не створило ефективного господаря; приватизація не сприяла активізації інноваційної діяльності; застосовані форми та методи приватизації в Україні призвели до розшарування населення на дуже багатих і на дуже бідних. Досліджуючи особливості сучасної національної економіки виявлено, що: в економіці України має місце надмірна мікроекономічна та макроекономічна нестійкість, викликана тим, що зміни, які здійснено в умовах ринкової трансформації і які були покликані руйнувати елементи планової економіки з тим, щоб на їхнє місце прийшла ринкова економіка, в певній мірі суперечили загальним тенденціям суспільної еволюції; виникнення та функціонування особливих перехідних форм, які суперечать плановій економіці (приватна власність, конкуренція, купівля-продаж робочої сили тощо), але які ще не в повній мірі відповідають тим, які є в країнах з розвинутою ринковою економікою; особливий характер суперечностей перехідної економіки, породжений тим, що перехід здійснюється не від традиційної до ринкової економіки, а від планової, якій при всіх її недоліках і вадах були властиві елементи післяринкової економіки; вітчизняна економіка становить собою єдність загального та окремого, а отже при реформуванні слід виходити з того, що вона не повинна (не може) бути копією чужої економіки. Вона має бути українською: враховувати всі особливості розвитку економіки України і в далекому, і в близькому минулому. Про таку необхідність засвідчив здійснений аналіз ринкового менеджменту України і Польщі. Здійсню-

ючи пошук основних напрямків подолання кризових явищ в економіці України, автор дійшов висновку, що такими напрямами могли б бути: оскільки в умовах глобалізації високу конкурентоспроможність демонструють головним чином великі підприємства, то є потреба в створенні у базових галузях економіки транснаціональних корпорацій, які б повністю належали державі, або в яких держава володіла контрольним пакетом акцій.

В цілому, як показують дослідження проведені академіком нашої академії **Володимиром Семеновичем Уланчуком**, в Україні значні потенційні можливості збільшення виробництва конкурентоспроможного зерна, що дає можливість забезпечувати продовольчу безпеку країни та реалізовувати зерно в інші країни світу. Основні результати досліджень показали, що в сучасних умовах, нарощування обсягів виробництва конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції українським аграріям основну увагу необхідно звернути на використання наявного ресурсного потенціалу та ефективне використання родючих земель. Україна, володіючи четвертою частиною світових чорноземів, здатна відігравати ключову роль у вирішенні глобальної продовольчої проблеми.

Специфіка підприємницької діяльності в сільському господарстві полягає в тому, що основним виробничим ресурсом тут є земля. Від того, наскільки ефективно вона використовується землекористувачем залежить не тільки величина одержуваного доходу, а й добробут суспільства в цілому та кожного громадянина зокрема. Експортний потенціал України високий і їй як потужному виробнику зерна має належати одно із провідних місць на світовому ринку зерно продукції. Виробництво зернопродукції пов'язано з використанням різних видів ресурсів - земельних, матеріально-технічних та трудових. Тому в перспективі конкурентоспроможне виробництво зерна має забезпечуватися високоєфективним використанням даних ресурсів та уміло розробленим організаційно - економічним механізмом на рівні держави для забезпечення внутрішнього, а також зовнішнього ринків зерном та продуктами його переробки. Оптимізація розмірів сільськогосподарських підприємств за площею їх землекористування є нагальною потребою для вітчизняних сільгосптоваровиробників.

Не можна не відзначити активну громадянську позицію академіка **Михайла Андрійовича Швайки**.

Продовжило активно діяти наше **Житомирське місцеве відділення** де члени нашої академії Писаренко Борис Андрійович і Проценко Наталя Борисівна розробили модель на основі методу оцінки стратегічної конкурентоспроможності підприємства, відповідно до якого рівень стратегічної конкурентоспроможності визначається на основі окремих оцінок досягнутого рівня тактичної конкурентоспроможності і конкурентостійкості підприємства. При оцінці стратегічної конкурентоспроможності підприємства доцільно використовувати нечітко - логічний підхід, який дозволяє узагальнювати безліч різних факторів в єдину інтегральну оцінку, що має безпосередню смислову цінність для аналізу конкурентної ситуації і ухвалення рішень.

Відповідно системному підходу до оцінки конкурентоспроможності підприємства було сформовано перелік показників і їх групування. До комплексних показників, які відбивають рівень внутрішньої конкурентостійкості підприємства віднесені: стійкість системи маркетингу, стійкість виробничої системи, стійкість кадрів, ефективність фінансової і інвестиційної діяльності, якість управління, рівень соціальної відповідальності. Комплексні показники дії зовнішнього середовища: тиск постачальників, тиск

споживачів, рівень конкуренції, рівень державного тиску, рівень впливу НТП. Показниками конкурентоспроможності підприємства є: конкурентоспроможність товару і частка певного виду товару в загальному обсязі. Конкурентоспроможність матеріального товару включає чотири складові: якість товару, якість обслуговування, експлуатаційні витрати, ціна товару. Конкурентоспроможність телекомунікаційної послуги включає дві складові: якість послуги і обслуговування, вартість послуги. Розроблена модель дозволяє проводити аналіз рівня стратегічної конкурентоспроможності підприємства в цілому, а також здійснювати аналіз проміжних показників. Результати оцінки використовуватимуться при прийнятті управлінських рішень на тактичному і стратегічному рівнях.

У Північно-Східному регіональному центрі – під керівництвом нашого академіка **Віктора Нестеровича Майорченка** на замовлення Мінрегіонбуду України здійснено розробку "Науково-обґрунтованих пропозицій щодо природного убутку матеріалів, що застосовуються під час утримання об'єктів благоустрою". Академік нашої академії **Коротич Олена Борисівна** брала участь у виконанні наукових тем „Механізми узгодження інтересів учасників державно-управлінських відносин на регіональному рівні”, яка виконується творчим колективом кафедри державного управління Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України (ХарПІДУ НАДУ) та “Науково-методичне забезпечення соціальної складової реалізації державної політики сталого розвитку регіону органами публічної влади”. Головною метою цих досліджень стало теоретичне обґрунтування та розробка науково-методичного забезпечення реформування органів публічної влади у контексті реалізації державної соціальної політики сталого розвитку регіону.

Під керівництвом **Валентина Степановича Пономаренка** академіка нашої академії, ректора Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця - Секція проблем економічного розвитку регіону цього регіонального центру працює над удосконаленням теоретичного, методологічного і методичного забезпечення формування організаційно-економічного механізму управління соціально-економічними відносинами суб'єктів господарювання в регіоні. Користуючись нагодою хочу поздоровити колектив вищу і особисто **Валентина Степановича** з присвоєнням минулого року університету імені цього славного нобелівського лауреата, який свого часу працював у Харкові.

В межах теми «Формування концептуальних засад та методичного інструментарію прогнозування потреби національної економіки у фахівцях з вищою освітою»: здійснено аналіз тенденцій розвитку світової економіки та світового освітянського простору, який дозволить визначити складноструктуровану систему джерел виникнення дисбалансу між випуском фахівців вищів та потребами й запитами ринку праці; узгальнено світовий, національний досвід та сучасне теоретико – методологічне підґрунтя прогнозування потреб у фахівцях з вищою освітою, визначення інструментів державного регулювання випуску фахівців на підставі моделювання пріоритетів розвитку національної економіки та її секторів; розроблено концепцію управління забезпеченістю у фахівцях з вищою освітою; розроблено складно структурований механізм управління забезпеченістю у фахівцях з вищою освітою.

За участі членів нашої академії **Гавкалової Наталі Леонідівни, Лепейко Тетяни Іванівни, Назарової Галини Валентинівни, Пилипенка Андрія Анатолійови-**

ча, Перерви Петра Григоровича, Пушкаря Олександра Івановича, Ястремської Олени Миколаївни та інших отримано низку наукових результатів, що мають теоретичну та практичну значущість. Зокрема удосконалено:

методичний підхід до вибору стратегії управління розвитком персоналу як передумови комерціалізації знань, відмінність якого полягає у врахуванні двох складових – рівня розвитку і продуктивності праці, що утворюють матрицю «Портфель стратегій підприємства», яка складається з чотирьох квадрантів, кожному з яких відповідає певна група персоналу за рівнем його розвитку та набір стратегій управління розвитком персоналу;

методичне забезпечення для оцінювання рівня розвитку персоналу, особливістю якого є комбінація кількісної та якісної оцінки на основі поєднання методів їх визначення (методу факторного аналізу – для відбору кількісних показників, які об'єднані у групи, що характеризують результативність праці персоналу, якість процесів управління ним і витрати на розвиток персоналу; методу експертних оцінок – для оцінки якісного показника – компетентностей) та об'єднання отриманих значень в інтегральний показник розвитку персоналу методом таксономії;

методичний підхід до формування потреби співробітників у навчанні як основи створення організаційних знань, який відрізняється тим, що в його межах виокремлюється формальна, а також особистісну потреба у навчанні як усвідомлена індивідом необхідність в удосконаленні вже існуючих, або набутті нових знань, вмінь та навичок, які можуть сприяти у майбутньому задоволенню і інших значимих для індивіда потреб, що спонукає людину до цілеспрямованої діяльності з підвищення власного рівня освіти та професійної компетентності;

зміст та послідовність етапів визначення ступеня адаптивності системи професійного навчання працівників, які, на відміну від існуючих, дозволяють кількісно оцінити вплив адаптивності зазначеної системи на результати діяльності підприємства на основі застосування методу моделювання структурними рівняннями, що надає змогу проводити порівняльний аналіз підприємств за вказаними ознаками;

структуру інтегрального показника системної ефективності розвитку промислових підприємств в умовах інформаціологічної економіки, особливість якої полягає у визначенні цього показника на основі системи умов, що змінюються спільно та взаємозалежно, і від цієї взаємодії утворюється його додатковий приріст, який враховує зворотні позитивні зв'язки між результативністю, наявним потенціалом і функціональною організованістю розвитку підприємства.

види моделей відносин промислового підприємства з суб'єктами зовнішнього середовища, що є складовою його організаційних знань; їх особливість полягає в розподіленні за класифікаційними ознаками: основною метою перебігу закупівельної діяльності, наявністю посередників, компетентністю осіб, які ухвалюють рішення щодо формування відносин у закупівельній діяльності, її терміном та умовами отримання ефекту; уточнено зміст та сутність моделей, визначено їх взаємозв'язок з стратегіями формування відносин між промисловими підприємствами виробниками і постачальниками у відповідності з принципами прокьюрента;

методичний підхід до визначення стратегій формування відносин підприємств з суб'єктами зовнішнього середовища в умовах інформаціологічної економіки, найбільш пріоритетними з яких є постачальники. Відмінністю розробленого підходу є викорис-

тання двох складових: результатів господарювання підприємств-постачальників, що об'єктивно характеризують їх економічний стан, та умов і наслідків співпраці з ними у закупівельній діяльності за уявленнями підприємств-виробників, що формують 9-ти квадрантну матрицю, яка містить види і моделі відносин, стратегії їх формування з постачальниками, стратегії формування відносин постачальників з підприємствами-виробниками, стратегії їх інформаційної взаємодії та використання інструментів інтегрованих комунікацій;

дістали подальшого розвитку:

визначення основної мети управління системою організаційних знань підприємства, що, на відміну від існуючих точок зору, полягає у формуванні сукупності інтелектуальних активів, тобто комерціалізованої частини інтелектуального капіталу та організаційних знань, котра активно працює на досягнення цілей підприємства та здатна приносити йому прибуток як у теперішньому, так і у майбутньому періоді;

сукупність факторів, що впливають на розвиток системи організаційних знань. Особливості запропонованого підходу полягають у розгляді факторів у контексті синергетичної парадигми як управляючих параметрів, що здійснюють вплив на поведінку параметрів порядку. Виділено три групи таких управляючих параметрів: ті, що пов'язані із зовнішнім середовищем (або зовнішні фактори), а також ті що пов'язані із внутрішнім середовищем (серед них доцільно виділити фактори, що діють на рівні підприємства та на рівні окремих елементів системи організаційних знань);

структура моделі інформативності оцінки системної ефективності розвитку підприємства, в якій визначено якісні зміни в наявному потенціалі, у результативності та функціональній організованості розвитку підприємства під впливом змін потреб стейкхолдерів

перелік компетентностей, якими має володіти виробничий персонал, що, на відміну від існуючих, доповнений новою групою корпоративних компетентностей (розуміння стратегії та специфіки діяльності, спрямованість на розвиток підприємства, орієнтація на результат, прихильність цілям підприємства); уточнює існуючі професійні (володіння комп'ютерними технологіями, навички планування та організації власної праці, здатність до виконання складних завдань і раціонального використання робочого часу, спрямованість на виготовлення якісної продукції, прагнення та здатність до професійного зростання) та поведінкові (самостійність і самоорганізованість, адаптивність, наполегливість у досягненні цілей, авторитет у колективі, робота в команді (навички побудови взаємовідносин) та ініціативність) групи компетентностей, набуття і розвиток яких забезпечують ефективне виконання професійних завдань та успішну реалізацію стратегічних цілей підприємства;

процедура оцінювання компетентностей персоналу, відмінністю якої від існуючих є використання показника відносної частоти рівня прояву кожної компетентності у судженнях експертів, що дозволить переводити якісні експертні оцінки у кількісний вимір та використовувати їх під час розрахунку інтегрального показника рівня розвитку персоналу.

види відносин промислового підприємства з суб'єктами зовнішнього середовища, що є частиною його організаційних знань за класифікаційною ознакою «цінність відносин», за якою виділено періодичні (разові), партнерські, інтегровані відносини; їх відмінність полягає у розподіленні партнерських відносин на 3 підвиди: інсорсингові або аутсорингові, вертикальні або міжгалузеві, комплементарні у відпо-

відності з якісними інтервалами середнього рівня інтегрального показника привабливості постачальника, яким поставлені у відповідність стратегії партнерства, що відрізняються глибиною координації за функціями управління, функціональними сферами діяльності та періодом;

послідовність та сутність етапів процесу управління вибором пріоритетного підрозділу підприємства з першочергового впровадження програм якості трудового життя, яка враховує стратегічні цілі підприємства, конкурентні стратегії та стан якості трудового життя в кожному окремому підрозділі.

Зазначені пропозиції, висновки і наукові результати за кожною науково-дослідною темою впроваджені у роботу промислових підприємств Харківського регіону, органів регіонального управління і місцевого самоврядування, навчальні процеси підготовки бакалаврів і магістрів за економічними спеціальностями.

Думаю досягнення науковців **Східного регіонального центру** нашої академії будуть більш детально висвітлені у доповіді його керівника віце-президента нашої академії **Юрія Володимировича Макогона**, а я коротко зупинюся лише на деяких з них.

Під керівництвом академіка нашої академії **Ольги Федорівни Новікової** розроблено теоретико-методологічні засади гідного рівня та якості життя населення як базових складових соціального потенціалу. Обґрунтовано науково-методичні підходи до оцінки рівня та якості життя населення регіонів у контексті вимог сталого розвитку. Розроблено концептуальний підхід до визначення та оцінки стану духовно-культурного потенціалу сталого розвитку. Встановлено особливості існуючої моделі взаємодії громадських об'єднань і органів місцевого самоврядування та визначено можливості щодо її трансформації.

Членами нашої академії **Іваном Петровичем Булеєвим** та **Наталією Юхимівною Бреховецькою** розроблено концепцію управління капіталізацією із використанням нейромережевого моделювання. Розроблено науково-методичні засади оновлення основного капіталу підприємства та визначення умов і передумов розвитку людського капіталу підприємства, а також обґрунтовано науково-методичний підхід до розробки інституційно-нального механізму управління його розвитком.

Активно діють осередки нашої академії в **Донецькому національному університеті економіки і торгівлі ім. М.І.Туган-Барановського** та **Донецькому державному університеті управління**.

Учені **Луганського міського відділення Східного центру** нашої академії академіки **Ганна Володимирівна Козаченко** та **Алла Єженівна Воронкова** виявили, що в даний час, в умовах нестабільності і криз усе більша увага приділяється питанням розробки і широкого впровадження нових і перспективних інструментів безпечного і безризикового функціонування і розвитку економічних систем з урахуванням сучасного екологічного стану, зокрема, для техногенних підприємств і регіональної економіки в цілому.

Активно працює осередок у **Луганському національному аграрному університеті** на чолі з академіком **Василем Івановичем Богачовим**, який також продовжує опікуватися Малою шкільною академією при **Нагольно-Тарасовській середній школі м.Ровенки**. Також не можна не відзначити творчу активність академіка **Валентина Миколайовича Гончарова**.

У **Придніпровському центрі колективним членом нашої академії Дніпропетровською державною фінансовою академією** проводилися соціологічні дослідження на основі розгорнутої анкети, інтерв'ю, телефонного опитування та фокус-груп керівників малих підпри-

ємств промислового регіону на прикладі Дніпропетровської області, які доповнюють статистичний аналіз.

Академіком **Іваном Дмитровичем Падеріним** встановлено, що основними проблемами, які гальмують розвиток малих підприємств, є: нестача власних обігових коштів та відсутність доступних кредитних ресурсів. Відсутність дієвих механізмів фінансової підтримки; диспропорція у розвитку інфраструктурної підтримки по регіонах; нестабільні умови ведення бізнесу; зниження рівня ділової та інноваційної активності. Комплекс державного механізму підтримки малого підприємництва має охоплювати такі складові: використання гарантійних фондів кредитування, пільгового кредитування та часткову компенсацію відсоткових ставок по кредитах; надання фінансової підтримки інноваційної діяльності; сприяння розвитку венчурного бізнесу; стимулювання до співпраці великих підприємств; розвитку інфраструктури з метою зменшення накладних витрат; створення дієвих програм розвитку та підтримки малих підприємств; активізація підготовчих, інформаційних і консультативних заходів для підприємців. Широке використання електронної комерції з метою реалізації товарів, робіт та послуг підприємств.

Комплексна реалізація зазначених напрямів щодо підтримки малого підприємництва сприятиме створенню сприятливого середовища для розвитку приватної ініціативи громадян України, стане одним із важливих чинників сталого економічного зростання, створення нових робочих місць, структурної перебудови вітчизняної економіки, зміцнення економіки регіонів.

Академіком **Анатолієм Григоровичем Бабенком** завершено НДР «Фінансове забезпечення механізму реалізації соціальної політики в регіоні», в якій зроблено наступні основні висновки: 1) до найбільш впливових факторів щодо фінансового забезпечення механізму реалізації соціальної політики є недосконале законодавство, тінізація економіки, низький рівень кваліфікації кадрів тощо; 2) для визначення впливу факторів була використана багатфакторна лінійна регресія; 3) інтегральний показник стану регіону визначено як добуток сукупності приведених ресурсів фінансування регіону; 4) основними напрямками оптимізації системи соціального захисту населення є неоптимальна структура доходів населення, проблеми реалізації пільг і соціальних виплат для населення; 5) діяльність держави щодо оптимізації системи соціального захисту повинна бути спрямована на узгодження державної політики щодо соціального захисту з політикою праці, податків, демографії тощо.

Під керівництвом академіка нашої академії **Олександра Андрійовича Рядна** виконувалася науководослідна тема «Математичне моделювання соціально-економічного розвитку країни і регіонів». У роботі проведено моделювання впливу страхування на економічний розвиток регіонів, який базується на використанні економетричних моделей що дозволяють виявити кількісні взаємозв'язки економічних процесів і явищ. Запропонована концепція дозволила провести моніторинг ефективності державного регулювання діяльності страхових компаній України на підставі даних по окремих страхових компаніях і моніторинг державного регулювання страхового ринку на регіональному рівні, який ґрунтується на агрегованих по регіонах даних Державного комітету статистики України.

За допомогою методу головних чинників побудовані і виділені три основні узагальнені чинники, які характеризують стратегії економічної діяльності

страхових компаній України. Виявлено, що стратегії страхових компаній істотно залежать від економічного розвитку регіону. Побудована динамічна факторна модель стратегій страхових компаній з використанням методів факторного аналізу і елементів теорії нечітких великих кількостей, яка дозволила виявити зміни в стратегіях страхових компаній під впливом змін чинного страхового законодавства. А завдяки одному з методів факторного аналізу - модифікованій головній компоненті - побудований узагальнений показник розвитку страхового ринку в регіонах України. На підставі цього показника проведений рейтинг областей по рівню розвитку страхового ринку. Цей метод дозволив розрахувати індекс розвитку страхового ринку в регіоні і визначити лідерів страхування. Запропоновані моделі оцінювання економічного розвитку регіонів України, які дозволяють враховувати в моделях таку нову групу чинників, як невизначеність і ризик. Доведено, що ці чинники негативно впливають на економічний розвиток регіонів.

Оскільки проблема невизначеності і конфліктності властива ринковій економіці, а невизначеність ринкового середовища і ризик підприємницької діяльності зменшують ефективність використання ресурсів, той розвиток страхового ринку є чинником економічного зростання в регіонах країни. Для дослідження впливу страхування на економічний розвиток регіонів в моделі введений узагальнений показник розвитку страхування в регіонах. Виявлено, що страхування є істотним чинником розвитку страхового ринку в регіонах. Побудовані економетричні моделі оцінювання діяльності страхових компаній і розвитку страхового ринку України дають можливість оцінити ефективність державного регулювання розвитку страхового ринку України.

У **Запорізькому міському відділенні Придніпровського центру** нашої академією спільно з Класичним приватним університетом 21 березня цього року було організовано Круглий стіл «Сучасний стан та перспективи розвитку екологічного оподаткування в Україні». Загалом слід відзначити, що після проведення на базі цього університету минулорічних Загальних зборів нашої академії там активізувалася наукова робота. Можливо певний позитивний вплив на ці процеси мало заснування на його базі філії Інституту економіки промисловості НАН України. Так, членом нашої академії **Костянтином Сергійовичем Салигою** встановлено, що інвестиції в інноваційні проекти ототожнюються з процесом вкладення коштів в основні засоби й оборотні кошти. Такий підхід не враховує, що: основні засоби та оборотні кошти мають різний період оборотності; оборотні кошти можуть бути не тільки авансованими, а й використаними. Перші обслуговують процес здійснення матеріальних витрат і оплату праці, другі - матеріальних витрат, витрат на оплату праці та витрат, джерелом яких є валовий прибуток підприємства.

Визначено сутність понять "капітальні інвестиції", "основні фонди", "основні засоби". З огляду на те, що об'єктом капітального інвестування є основні засоби й нематеріальні активи, під капітальними інвестиціями розуміємо витрати на необоротні активи підприємства. Автором приймається точка зору, що основні фонди - це зняття й засоби праці, представлені в натуральній формі. Основні фонди в грошовому вираженні є основними засобами. Запропоновано доповнити класифікацію інвестицій в інноваційні проекти ознаками: залежно від особливостей кругообороту основних засобів і оборотних коштів (споживані, застосовані, кумулятивні); залежно від початку інвестування (авансовані, використані). Узагальнено джерела власних, позикових і залучених

коштів інвестування інноваційних проектів. До власних джерел треба віднести: прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків та інших обов'язкових платежів; амортизаційні відрахування; раніше виконані довгострокові фінансові вкладення, строк сплати яких закінчується в поточному періоді; реінвестований прибуток шляхом продажу частини основних фондів; страхова сума відшкодування збитків, викликаних втратою майна; частку зайвих оборотних активів, що іммобілізується в інвестиції; гранти. Позикові кошти, спрямовані на інвестування інноваційних проектів, передбачають їх повернення з відповідними відсотками. До позикових джерел треба віднести: довгострокове кредитування; цільовий державний кредит; інвестиційний податковий кредит; інвестиційний лізинг; інвестиційний селенг; венчурне інвестування; інвестування за рахунок облігацій підприємства; інвестування за рахунок міжнародних фінансових організацій; інвестування із залученням коштів іноземних суб'єктів; інвестування у спеціальних (вільних) економічних зонах. Для інвестування інноваційних проектів використовують залучені кошти. Емісія акцій підприємства передбачає залучення нових інвесторів, які потребують частки прибутку та участі в управлінні підприємством. Інші суб'єкти також бажають одержати вигоду у вигляді прибутку або участі в управлінні підприємством. До залучених джерел відносять: емісію акцій підприємства; емісію інвестиційних сертифікатів (інвестиційних фондів і компаній); внесок сторонніх вітчизняних та зарубіжних інвесторів у статутний фонд; безкоштовне цільове інвестування, що надається державними органами, комерційними структурами й комунальними установами; податкові та митні пільги.

Академіки **Григорій Антонович** та **Андрій Григорович Семенови** дослідили чинники, що впливають на покращення фінансових результатів роботи підприємства. Прибуток від реалізації продукції, робіт, послуг має найбільшу питому вагу в структурі балансового прибутку підприємства, його величина формується під впливом трьох основних чинників: собівартості продукції, обсягу реалізації й рівня діючих цін на продукцію, що реалізовується. Найважливішою з них є собівартість. Кількісно в структурі ціни вона має велику питому вагу, тому зниження собівартості помітно позначається на зростанні прибутку за інших рівних умов. На багатьох підприємствах існують підрозділи економічних служб, які здійснюють постійний аналіз собівартості, знаходять шляхи її зниження. Але значною мірою ця робота знецінюється інфляцією та зростанням цін на початкову сировину й паливно-енергетичні ресурси.

В умовах різкого зростання цін і недоліку власних обігових коштів у підприємств прискорюється приріст прибутку в результаті зниження собівартості унеможливлено. Збільшення обсягу реалізації продукції в натуральному вираженні за інших рівних умов приводить до зростання прибутку. Зростання обсягів виробництва продукції, яка має попит, можна досягати за допомогою капітальних вкладень, що вимагає спрямування прибутку на купівлю продуктивнішого устаткування, освоєння нових технологій, розширення виробництва. Цей шлях зараз для багатьох підприємств ускладнений або майже неможливий унаслідок інфляції, зростання цін і недоступності довгострокового кредиту.

В Південному центрі нашої академії за безпосередньої участі академіка нашої академії та НАН України **Бориса Володимировича Буркинського** сформувано концепцію розширеного відтворення сукупного капіталу, що обертається на релевантному товарному ринку, яка побудована на засадах оцінки обся-

гів сукупного приросту валової доданої вартості (ВДВ). Розроблено науковий інструментарій визначення кількісної оцінки відтворувальних процесів, що відбуваються на товарному ринку, на основі структурно-вартісних елементів, задіяних на ринку капіталу.

У Західному центрі нашої академії під керівництвом академіка нашої академії **Василя Степановича Кравціва** обґрунтовано підходи до моделювання архітектури територіальної міграційної системи на регіональному рівні з виділенням її інституційної, соціально-економічної, фінансової складових. Визначено загальну структурованість територіальної міграційної системи з точки зору взаємодії з іншими регіональними підсистемами — системою розселення, економічною, освітньою, інноваційною, управлінською системами, а також соціальною інфраструктурою.

Також обґрунтовано концептуальні засади досягнення екологічної безпеки України та її прикордонних регіонів в умовах євроінтеграції. Визначено напрями та механізми екологізації використання природних ресурсів у природоексплуатуючих секторах економіки Карпатського регіону. Підготовлено пакет проектів законодавчих актів та нормативних документів, направлених на розв'язання комплексу проблем соціально-економічного розвитку гірських територій та розробку дієвого механізму їх державного регулювання. Розроблено пропозиції щодо законодавчих змін та взаємовідносин держави й інвесторів при вирішенні питань видобування сланцевого газу задля дотримання екологічної безпеки та забезпечення інтересів місцевих територіальних громад.

Асоціація економістів-міжнародників (як секція нашої академії) залучала до участі в міжнародних наукових семінарах і конференціях провідних вчених навчальних закладів України, ближнього і дальнього зарубіжжя — Донецьких національного та технічного університетів, Тернопільського національного економічного університету, Львівського національного університету ім. І. Франка, Київських національних університетів ім. Т. Шевченка та економічного ім. В. Гетьмана, Донецького державного університету управління, Московської фінансової академії, Рязького технічного університету, Білоруського державного університету, Білоруського торговельно-економічного університету споживчої кооперації, Господарської академії ім. Д.А. Ценова (Болгарія), Ростовського державного університету, Сандерлендського і Ноттінгемського університетів (Великобританія), Національного гірничого університету (м. Дніпропетровськ), Маріупольського гуманітарного університету, Університету міста Барі (Італія), Каунаського технічного університету (Литва). Мабуть у виступах ми отримаємо більш детальну інформацію.

Академіком нашої академії та членом-кореспондентом НАН України **Валерієм Івановичем Мунтяном** за результатами досліджень запропоновані перспективні напрямки розвитку військово-технічного співробітництва та економіки оборонної сфери держави, а також сценарії розвитку економічних об'єднань та країн СНД в умовах світової економічної рецесії.

Вважаю, що більш детальне висвітлення цього напрямку буде зроблено у виступі віце-президента нашої академії — **Юрія Володимировича Макогона**.

І цього року зайвий раз хочу підкреслити - маючи у наших лавах велику кількість представників інституціонального напрямку, зокрема **Вячеслава Валентиновича Демет'єва**, **Тамару Іванівну Качалу**, **Михайла Петровича Войнаренка** та інших ми сподівалися на їх згуртованість по прикладу міжнародників у секції та невичерпний творчий потенціал, але поки що ре-

зультатів не видно. Мабуть Президії АЕН України треба звернути на цей напрямок певну увагу.

Не втрачає своєї актуальності і той факт, що ще у жовтні позаминулого року на конференції у Чернівцях, присвяченій Й.Шумпетеру, прозвучала пропозиція утворити в нашій академії і **секцію економістів-еволюціоністів**. Сама ідея, на мій погляд є перспективною. Мабуть і ця пропозиція може бути обговорена на цих наших зборах і на засіданнях Президії.

Продовжували плідно працювати потужні осередки нашої академії у провідних економічних навчальних закладах – **Харківському національному економічному університеті, Тернопільському національному економічному університеті, Донецькому національному університеті, Дніпропетровському університеті економіки та права ім. Альфреда Нобеля та інших.**

За звітний період членами академії традиційно видано значну кількість монографій, підручників, навчальних посібників, збірників наукових праць тощо.

Дозвольте звернути Вашу увагу на організаційне питання. На виконання рішення минулорічних зборів ми вже маємо переєстрований згідно чинного законодавства статут академії, який надруковано у другому номері нашого вісника за 2013 р. Новим статутом передбачено з метою усунення проблем, які виникають при визначенні кворумів на загальних зборах, а також втратою деякими членами зв'язків з академією і в ньому поряд з членами та членами кореспондентами введено звання - почесних та асоційованих членів до яких відносити тих, хто фактично втратив зв'язки з академією в силу різних обставин.

Минулого року ми приймали відповідні рішення, щодо складання відповідних списків регіональними центрами та місцевими відділеннями і передати їх президії для узагальнення і затвердження на цьогорічних зборах. Згідно нової редакції Статуту ці категорії наших членів не будуть враховуватись- як «бойові багнеті» нашої організації при визначенні відповідних кворумів та прийнятті рішень. Але на жаль ми не отримали конкретних пропозицій від жодного з наших осередків. Звертаю увагу віце-президентів М.Г.Білопольського та В.І. Ляшенка на нагальну необхідність проведення цієї роботи.

Втім хочу іще раз і цього року наголосити, що сучасна криза висвітлює ще один напрям, над яким слід було б попрацювати як Президії нашої академії, так і її членам, – це **співробітництво з недержавними аналітичними центрами**, які починають відігравати все більш суттєву роль у формуванні економічної політики уряду. У лавах нашої академії майже немає представників цих структур, що не сприяє інформаційним контактам та вирішенню статутних завдань академії. Тому вважав би за доцільне обговорити на цих зборах питання співробітництва з недержавними аналітичними центрами та їх більш активного залучення до роботи в нашій академії. Відповідний пункт пропонував би внести і до проекту рішення наших Загальних зборів.

Ще раз хочу рекомендувати регіональним центрам, місцевим відділенням та членам Академії при наданні щорічних звітів не обмежуватися тільки переліком статей, конференцій та назв виконаних наукових тем, але й більш детально висвітлювати зміст наукового доробку (результати аналізу, виявлені тенденції та закономірності, розроблені концепції, обґрунтування перспективних напрямків досліджень тощо). Це сприятиме підготовці

змістовних звітів як керівників регіональних відділень, так і загалом Президії нашої академії.

Цього року теж багато з членів нашої академії не залишилися без урядових нагород.

Академік нашої академії **Станіслав Федорович Поважний** став Героєм України.

Академік **Анатолій Іванович Даниленко** у травні минулого 2013 р. отримав диплом лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, а також був нагороджений орденом «Дружби» Соціалістичної республіки В'єтнам.

Нагороду від Православної церкви отримав академік нашої академії **Олександр Олександрович Шубін**.

Хочу привітати всіх достойників та побажати їм подальших успіхів та творчої наснаги.

Журнал „Україна: аспекти праці”, шеф-редактором якого є наш академік Кір'ян Тетяна Михайлівна, а академік Шаповал Микола Сергійович – членом редакційної колегії, посів десяте місце серед 100 найбільш цитованих у Google Scholar українських наукових фахових видань. Вітаємо наших колег та бажаємо – «Так тримати!» - курс – на СКОПУС!

Деякі члени нашої академії (зокрема Андрушків Богдан Миколайович, Білопольський Микола Григорович, Кір'ян Тетяна Михайлівна, Шаповал Микола Сергійович та інші) співчуваючи за долю АЕНУ та тривожному стану її фінансових справ, вносять пропозицію про клопотання перед Кабінетом Міністрів України щодо надання Академії статусу державної. Вони пропонують Президії узагальнити все що Академія за роки свого існування зробила позитивного для зростання економіки нашої країни та зробити відповідне подання. Мабуть така позиція має право на існування, але чи на часі вона саме сьогодні? Давайте обговоримо.

Разом з тим, дійсно фінансовий стан країни не міг не відбитися і на нашій академії. Внаслідок інфляційних процесів ми змушені поставити питань про підвищення з 1 червня цього року розміру членських до 400 грн. та вступного до 1000 грн. внесків. Прошу учасників зборів з розумінням віднести до цієї пропозиції президії та прийняти після обговорення відповідне рішення.

У своєму виступі на минулорічних загальних зборах Національної академії академік-секретар Відділення економіки **Елла Марленівна Лібанова** підкреслила: «У найближчій перспективі зусилля вчених-економістів будуть спрямовані на оцінку потенційних загроз розвитку українського суспільства та економіки, розроблення науково обґрунтованих моделей, алгоритмів і управлінських технологій, здатних забезпечити формування та реалізацію політики модернізації як способу опанування просторово багатобразності й механізмів взаємодії та розвитку економіки, суспільства та держави».

Ще раз нагадаю, що наша Академія економічних наук України вже понад протягом 20 років її існування ніколи не залишалася осторонь від сучасних соціально-економічних проблем України. Певний погляд та певні думки на сучасні проблеми будуть висловлені в процесі обговорення доповіді Президії та стану економіки на зборах та знайдуть своє відображення на шпальтах як академічних, так і інших видань.

Усе це дасть змогу наблизити головну мету – зробити правильні висновки та знайти шляхи подолання негативних наслідків сучасної кризи.

Дякую за увагу! Запрошую до дискусії!